

SOTSIAALMINISTEERIUM

Hoolekandepoliitika eesmärgid ja võimalikud abimeetmed.

Teel pikaajalise hoolduse süsteemi poole

Raimo Saadi

Hoolekande osakonna nõunik
Sotsiaalministeerium

1.11.2018

Hoolekandepoliitika kujundamise eesmärgid

1. **Jätkusuutliku riigiteenuste** (erihooletanne, sotsiaalne rehabilitatsioon, abivahendid) süsteemi loomine.
2. Kohalike omavalitsuste **võimestamine ja jõustamine** sotsiaalhoolekande pakumises. Teenuste **kvaliteedi edendamine**.
3. Sotsiaalhoolekandeliste teenuste pakujate ringi laiendamine – **erasektori investeringute ja vabaühenduste kaasamine**.
4. **Hoolduskoormuse ennetamine, vähendamine ja mitteformaalsete hooldajate tööturul osalemise toetamine**.
5. **Sotsiaal ja tervise valdkonna poliitikate integreerimine, sh ühtse pikaajalise hoolduse raamistiku loomine.**

EESMÄRK: jätkusuutlikud riigiteenused

- 1. Deinstitutionaliseerimise jätkamine – erihoolekandetasutuste reorganiseerimine (ERF) I ja II voor**
- 2. Erihoolekandes uute teenuskohtade avamine**
- 3. Erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise ülesanne SKAle 2019a**
- 4. Rehabilitatsiooniteenuste hinna tõus**
- 5. Mitte-individaalsete abivahendite võimaldamine hoolekandetasutustes – 2019a algus**

EESMÄRK: KOV tasandi võimestamine

- **Kodude kohandamised ja abivahendialane nõustamine (SKA):** I taotlusvoor esitas taotlusi 56 KOVi (kohandatakse 503 kodu, eelarve 2,2 mln). Järgmine voor **2018 lõpp kuni 2019 algus** (7mln + 15% kaasfinantseering)
- **Integreeritud teenuste osutamine** toimetulekuraskustes inimestele **2016-2018a (SKA)**
- **II avatud taotlusvoor 2018:** KOV teenuste (koduteenuse, tugiisikuteenuse, isikliku abistaja teenuse, päevahoiuteenuse ja intervallhooldusteenuse) arendamine ja osutamine: **13 KOV projekti toetatud, eelarve 3mln eurot**
- **III avatud taotlusvoor:** KOV teenuste arendamine ja osutamine: **2019a algus - 5 mln eurot toetuseks**
- **Sotsiaaltranspordi arendamine KOVides. Pilootprojekt:** Viljandimaa, Kagu ja Pärnu ÜTK, Saaremaa: **2018-2019a**

EESMÄRK: Teenuste kvaliteet

- **Üldhooldusteenuse kvaliteet** tähelepanu all: tegevusluba, Tervise- ja Ravimiameti tegevus, SKA järelevalve. Institutsionaalse hoolduse töörühm SOMis sügis 2018
- **Koolitused KOV sotsiaaltöötajatele õiguselase teadlikkuse tõstmiseks**, sh „Ülalpidamiskohustuse õigusselguse analüüs“ – juhendmaterjal põlvnemisest tuleneva ülalpidamiskohutuse välja selgitamiseks: sügis 2018

Ülalpidamiskohustuse õigusanalüüs:

https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/hoolduskoormus/ulalpidamiskohustuse_analuus.pdf

EESMÄRK: Teenuste kvaliteet

Dementsuse kompetentsikeskus

- SA Viljandi Haigla, MTÜ Elu Dementsusega, SA EELK Diakooniahaigla ja Tartu Tervishoiu Kõrgkool

1. Dementsusega inimestele ja nende lähedastele **nõustamisteenuse** pakkumine.

2. Sihtrühmaga töötavate **spetsialistide pädevuse parandamine**, sh koolituskavade, -materjalide, teabe- ja juhendmaterjalid.

3. **Ekspertnõustamisteenuse osutamine**, sh dementsusesõbraliku hoolduse- ja füüsilise keskkonna kujundamise põhimõtete välja töötamine.

4. **Kompetentsikeskuse valdkonna arendamine.**

5. Kogukonna ja ühiskonna **teadlikkuse parandamine.**

- keskuse tegevus katab kogu Eestit.

EESMÄRK: Teenuste kvaliteet

Kohandatud üldhoolduse teenusekohad dementsuse diagnoosiga eakatele

- Täna üldhooldekodudes viibivatele dementsuse diagnoosi või ilmingutega inimestele kvaliteetse teenuse pakkumiseks kohandatakse teenuskohad dementsuse diagnoosiga inimeste sõbralikuks.
- Eelarve: **1,2 mln eurot**
- Meede avaneb: **2018 aasta lõpus.**

Hooldekodude CO2 toetus

- Meede „Energiatõhususe ja taastuenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes”
- Toetus olemasolevate hoonete renoveerimine ja uute hooldekodude ehitamine, samaväärse hoone KOV bilansist välja arvamisega
- Eelarve 9,5 mln eurot
- Toetuse summa ning kaasfinantseering oleneb KOV finants võimekusest: 320 000 - 560 000 eurot (ööpäevaste kohtade puhul), 48 000 - 84 000 eurot (majutuseta kohtade loomisel) ja toetuse määr 40% - 70%. Renoveerimise puhul vastavalt 270 000 - 472 500 eurot ja 40% - 70%.
- Toetuste esitamise periood: 18.10.2018 - 21.01.2019
- Toetuse andmise tingimused:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116102018001>
- Taotlemine: <https://www.rtk.ee/toetused/toetuste-rakendamine/sotsiaalne-taristu/kovi-hoolekandeaasutuste-hoonetes-energiatohususe-ja>

EESMÄRK: teenusepakkujate ringi laiendamine

- **Innovaatiliste teenuse välja töötamine ja arendamine** hoolekandevaldkonnas. Toetatakse uuenduslike **sotsiaalteenuste ning toodete arendamist** ja kasutusse võtmist.
- Toetust antakse **väiketoetuskeemi** ja/või **põhitoetuskeemi** raames:
 - väiketoetuskeem on suunatud esmase idee edasi arendamiseks ja põhitoetuskeemi taotluste ettevalmistamiseks.
 - põhitoetuskeem on suunatud uudse toote või teenuse või selle prototüübi piloteerimiseks ja edasi arendamiseks ning kasutusse võtmiseks.

Toetuste andmine väiketoetuskeemi raames

- Voor väiketoetuse taotlemiseks on avatud 12. juunist 2018 kuni 31. detsembrini 2019 või kuni vabade vahendite lõppemiseni.
- Taotlusvoor on kokku 1 000 000 eurot.
- Toetuse vähim summa projekti kohta on 15 000 eurot ja suurim summa 40 000 eurot.
- Väiketoetuse maksimaalne osakaal abikõlblikest kuludest on 85%. Taotlejaks või partneriks võib olla **juriidiline isik, riigiasutus ja kohaliku omavalitsuse asutus.**

Täpsem info SA Innove kodulehel:

<https://www.innove.ee/eurotoetused/taotlejale/lahendused-sotsiaalvaldkonnas/>

EESMÄRK: teenusepakkujate ringi laiendamine

Vabaühenduste, kohalike omavalitsuste ja sotsiaalteenuste osutajate koostöö arendamine:

- MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant 2018–2020a
- Projekt viiakse ellu kuues maakonnas: Harjumaa, Hiiumaa, Lääne-Virumaa, Pärnumaa, Võrumaa ja Põlvamaa ning vähemalt 18 KOVi.
- Projekti lõpuks peab olema vabatahtlike poolt abistatud vähemalt **1000 eakat või täisealist erivajadusega inimest**
- Vabatahtlikuks kandideerimine:
<https://vabatahtlikud.ee/sinu-voimalused/>

EESMÄRK: Hoolduskoormuse vähendamine/leevendamine

- Hoolduskoormuse vähendamise rakkerühm ja poliitikasuunised valitsusele
- Rakkerühm tegutses novembrist 2015 novembrini 2017

Liikmed: Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Riigikantselei, Haigekassa, Sotsiaalkindlustusamet, MTÜ Eesti Puuetega Inimeste Koda, MTÜ Eesti Omastehooldus, MTÜ Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukoda, **Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Tartu Linnavalitsus**, Teenusmajanduse Koda, MTÜ Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Eesti Õdede Liit, Eesti Perearstide Selts, Reeli Sirotkina, Tiina Kangro

Rakkerühma eesmärk

- Kaardistada probleemid sotsiaal- ja tervishoiuteenuste pakkumises ja hooldusvajaduse ennetamisel, mis viivad ülemäärase hoolduskoormuse tekkele.
- Töötada välja poliitikasuunised ja lahendused, mis võimaldavad pakkuda kvaliteetseid ning inimeste vajadustest lähtuvaid **hoolduskoormust ennetavaid ja vähendavaid sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid ning tagada nende kättesaadavus.**

Rakkerühma tulemused

- ✓ **Maailmapanga uuring** “Hoolduskoormuse vähendamine Eestis”
- ✓ **Aruanne** “Vabatahtlike ja kogukonna roll pikaajalises hoolduses. Olukorra kirjeldus ja poliitikasuunised.”
- ✓ **Ülalpidamiskohustuse õigusselguse analüüs** ja juhendmaterjal KOVidele
- ✓ **Juhtumianalüüs:** Eesti Haigekassa, Sotsiaalkindlustusameti, Sotsiaalministeeriumi STAR andmebaasi ja Eesti Töötukassa andmete isikupõhine ühendamine
- ✓ **Poliitikasuunised** Eesti pikaajalise hoolduse süsteemi tõhustamiseks ja pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks

Materjalid leitavad siit:

<https://riigikantselei.ee/et/hoolduskoormus>

Pikaajalise hoolduse mõiste

Pikaajaline hooldus on hooldus inimestele, kes vajavad igapäevaelu korraldamisel abi pikema aja jooksul, kuna nende füüsilised või vaimsed võimed või töövõime on vähenenud.

Pikaajaline hooldus sisaldab endas **tervishoiuteenuseid**, **isikuhoidust** ja inimese **igapäevast toimetulekut toetavaid teenuseid**, mida pakutakse eesmärgiga:

- leevendada ja vähendada valu, juhtida tervises seisundi arengut, pidurdada ja vältida selle halvenemist;
- pakkuda isikuhoidust igapäevategevustes, nagu söömine, pesemine, riietumine;
- abistada iseseisva toimetuleku võimaldamiseks **igapäevaste toimingute** juures, nagu toidu valmistamine, poes käimine ja igapäevaste rahaasjade korraldamine.

Pikaajalise hoolduse mõiste

- Pikaajalise hoolduse teenuseid pakutakse nii **tervise-**kui ka **sotsiaalvaldkonna** asutustes (haiglad, hoolekandetasutused) ja **kodus** (koduõendusteenus, koduteenus). Inimesi hooldavad **formaalsed hooldajad** (õed, hooldustöötajad) või **mitteformaalsed hooldajad** (abikaasad, lapsed või vanemad, teised lähedased).
- Pikaajalise hoolduse sihtrühmad: erivajadustega lapsed, tööealised erivajadustega inimesed ja hooldusvajadusega eakad.

Maailmapanga uuringu kokkuvõte

- Eesti pikaajalise hoolduse süsteemi väljatöötamisel on oluline tegeleda nii kiireloomuliste poliitiliste prioriteetide kui ka ideaalse süsteemi poole liikumiseks ette nähtud põhiosadesse investeerimisega.

Ideaalne süsteem

- **Kasutajate** seisukohast on ideaalne süsteem isikukeskne, mis tähendab, et kasutajate huvid ja vajadused on seatud esikohale ning kasutajatele tagatakse abi vastavalt nende vajadustele.
- **Poliitikakujundajate** seisukohast on ideaalne süsteem selline, kus teenuseid osutatakse tõhusalt ja õiglaselt, tagades seeläbi rahalise tasuvuse ja eelarve jätkusuutlikkuse.

Maailmapanga uuringu kokkuvõte

Prioriteetid

- Pöörata tähelepanu teenuste osutamise ebavõrdsusele, **jaotades rahalised vahendid ümber** väiksema majandusliku võimekusega omavalitsustele.
- Suurendada **mitteformaalsetele hooldajatele** võimaldatavat **rahalist ja sotsiaalset toetust**, sest nad jäävad ka lähitulevikus pikaajalise hoolduse süsteemi alustalaks.

Järjepidevalt tuleb panustada, et luua:

- pikaajalise hoolduse süsteemi **õiguslikud alused** ja selge osapoolte vastutus;
- **ühtsed juhised ja raamistikud** teenuse vajaduse hindamiseks, teenuse osutamise jälgimiseks ja **tasustamiseks**;
- võimalused andmete, rahastamise ja teenuseosutamise **integratsiooniks**;
- **hoolduse koordineerimiseks** vajalikud mehhanismid (nt hoolduskoordinaatorid);
- **plaan täiendada inimressursi kaasamiseks** pikaajalises hoolduses.

Mis edasi?

- Suurim väljakutse hoolekandepoliitikas: jätkusuutlik pikaajalise hoolduse süsteem
- Pikaajalise hoolduse korralduse raamistik: [Vabariigi Valituses tegevusprogramm 2018 november](#)
- Raamistiku loomine: õiguslikud alused ja osapoolte vastutus ning ühtsed juhised ja raamistikud teenuse vajaduse hindamiseks. Teenuste kättesaadavus ja kvaliteet!
- Muudatuste ambitsioon ning avaliku sektori rahastamise maht sõltub ühiskondlikest valikutest ja poliitilistest otsustest

Pikaajalise hoolduse poliitika raamistik

1. Hooldusvajaduse hindamise instrument
2. **Institutsionaalse hoolduse korralduse põhimõtted**
3. Iseseisvat elamist toetavad **koduhooldusteenused**
4. **Omastehooldajate tugipakett, sh toetus**
5. Inimeste omaosaluse vähendamine
6. Pikaajalise hoolduse **inimressursi jätkusuutlikus**

Hoolduskoormuse vähendamise esmased abinõud

- SoMil tuli esitada valitsusele 2017a **ettepanekud**, kuidas hoolduskoormuse vähendamise probleemiga edasi liikuda
- Ettepanekute alus: rakkerühma soovitusel ja keskendumine kohtadele, kus probleem kõige pakilisem.

1) Uus teenus uuele sihtrühmale: **päeva- ja nädalahoiu teenus** intellektihäirega täisealistele inimestele;

2) Kohandatud teenusekohad **dementsuse diagnoosiga eakatele** ja dementsuse alase **kompetentsi tõstmise**;

3) Sotsiaal- ja tervisesektori vahelise **hoolduse koordineerimisüsteemi** piloteerimine;

4) **5 lisa puhkepäevad** sügava puudega inimese töötavale pereliikmele.

SOTSIAALMINISTEERIUM

Täna!

raimo.saadi@sm.ee